

Zápisky

1942

Aby byla úplnou smrtí, hledá si na usmrcení hmyz. AML

Chce zemřít vskrytu, aby tu vítězoslávu nikomu nedopřál, a jako poslední pokrm jí svou závěť. AML

Nikdo ho nepřežije; protože každý, kdo ho snášel, zemřel. AML

Málo se přemýšlelo o tom, co z mrtvých skutečně zůstane živé, rozptýlené v ostatních; a nebyla vymyšlena metoda, jak ty rozptýlené zbytky živit a co nejdéle je udržovat při životě.

Přátelé jednoho mrtvého muže se v určitých dnech scházejí a mluví jenom o něm. Je posléze ještě mrtvější, pokud o něm říkají jen dobré. Měli by se raději svářet, stavět se na jeho stranu nebo proti němu, informovat o jeho tajných kouscích; dokud se dá o něm vyslovovat cokoliv překvapivého, změní se a nebude mrtvý. Pieta, která se ho pokouší konzervovat do určitého stavu, není vůbec přátelská. Vyvěrá ze strachu a chce ho jen udržovat někde jako kohosi neškodného, tak jako rakev v zemi. Aby takový mrtvý svým řidším způsobem nadále žil, musí se mu dopřát pohyb. Ať je zlostný, tak jako dříve, a ať v té zlosti použije i neočekávanou nadávku, jaká byla známa jen tomu, kdo o tom informuje. Ať je něžný; ti kdo ho znali jako přísného a nemilosrdného, ať zničehonic zažijí, jak dokázal milovat. Skoro by si člověk přál, aby každý z přátel měl představovat jeho úlohu mrtvého, a ze všech dohromady by tu on pak byl. Při těchto oslavách by se mohli pozvolna připouštět i mladší a neiniciování, aby pokud je jim to možné, zažili onoho jim neznámého. Jisté předměty, které s ním souvisejí, měly by jít z ruky do ruky, a bylo by hezké, kdyby se při každém podobném

ročním setkání ke každému příběhu našel vždy nový, doposud v tajnosti držený předmět. AML

Slovo svoboda slouží k tomu, vyjádřit nějaké důležité, možná nejdůležitější napětí. Vždycky se člověku chce pryč, a pokud to, kam se chce, nemá jméno, pokud je to neurčitě a nejsou v něm vidět hranice, pak se tomu říká svoboda.

Prostorovým výrazem k takovému napětí je prudká touha překračovat hranici, tak jako kdyby neexistovala. Svoboda v létání se prostírá za dávný, mytický cit až vzhůru ke slunci. Svoboda v čase je překonávání smrti, a vládne dokonce spokojenost už tehdy, když se smrt dál a dál odsouvá. Svoboda ve věcech je rušení cen a ideální marnotratník, muž velmi svobodný, nepřeje si nic tolik jako nepřestajnou a žádným pravidlem neurčenou proměnu cen, jejich vzmach a pokles beze směru, jako kdyby je určovalo počasí, neovlivnitelné a ani ve skutečnosti nepředvídatelné. Není svobody „k něčemu“, její milost a její štěstí je vypětí člověka, který chce nedbat svých mezí a neustále si ve prospěch této touhy hledá ty nejhorší meze. Člověk, který chce zabíjet, má co dělat se strašlivými hrozbami, které provázejí zákaz zabíjení, a kdyby jej tyto hrozby tolik netrýznily, jistě by se byl nabil napětími šťastnějšími. – Původ svobody však tkví v dýchání. Z kdekterého vzduchu mohl sát kdokoliv a svoboda dýchání je jediná, která až po dnešní den nebyla skutečně zničena. PDM

Molièrova smrt: Nemůž se vzdát hraní, velké role, v nichž vystupuje, a potlesk, s nímž se setkávají u divadelního davu, znamenají pro něj příliš mnoho. Jeho přátelé jej znovu a znovu prosí, aby nechal hraní, ale on jejich dobře míněné rady odmítá. Ještě v den své smrti prohlásí, že nemůže své herce připravit o výdělek. Ve skutečnosti mu jde o potlesk divadelního davu, zdá se, že snad by bez něho vůbec nemohl žít. Je pozoruhodné, že v den jeho pohřbu se shromáždí před jeho domem

nepřátelský dav, negativ vůči onomu davu v divadle. Skládá se z jedinců kriticky smýšlejících; ale jako kdyby tento dav věděl, že tajemně souvisí s oním tleskajícím davem, penězi, které mezi ně rozházejí, rozejde se: Je to vrácené vstupné. PDM
Mrtví se živí odsudky, živí láskou. PDM

„Zabití“ – jak velkolepě to ještě znělo, jak otevřeně, jak široce a odvážně: „udušení“, „rozdrcení“, „zuhelnatělí“, „roztrhaní“, jak to zní lakotně, jako kdyby to nebylo nic stálo!
PDM

Už není žádné měřítko, pro nic, od té doby co lidský život už měřítkem není. PDM

Hodlá se vrátit do sytého a úžasného světa, kdy už nikdo nebude umírat a lidé své války dají vést mravenci, kteří jsou nanejvýš humánní. PDM

Člověk je tak věčný, nakolik mu jde o věčnost – jestliže v ní ne-
utone. PDM

Umírá se až příliš snadno. Člověk by měl umírat daleko obtíž-
něji. PDM

Stačí slib nesmrtelnosti, aby se postavilo na nohy to nebo ono náboženství. Pouhý povel k zabíjení stačí, aby se vyhladily tři čtvrtiny lidstva. Co chtějí lidé? Žít, anebo umírat? Chtějí žít a zabíjet, a dokud to chtějí, budou se muset spokojit s rozličnými sliby stran nesmrtelnosti. PDM

Ať je prokletá pomsta, a jestli zabijí mého nejmilovanějšího
bratra, nechci pomstu, chci jiné lidi. PDM

Války se vedou kvůli válkám. Dokud si to člověk nepřizná, ne-
bude lze je nikdy potříť. PDM

Doufal, že bude žít dlouho a Bůh si toho nevšimne. FLP

Máš strach ze všeho, co po smrti *nenastane*. FLP

Skrblík bude jen velmi těžko nesmrtelný. FLP

Ach, kdybych tak byl umřel před desetitisíci lety a od té doby se už třikrát vrátil!

Miloval vítr a dal se spálit, chtěl, aby ho vítr jednou také nesl celého.

O každých svých narozeninách pořádal takovou malou tryznu, za sebe, protože nechtěl snad, aby mohl být už skonalý?

Nechce už nikdy znova umřít.

14. února 1942

Dneska jsem se usnesl, že své myšlenky proti smrti budu zapisovat tak, jak mě náhodně napadají, bez jakékoliv souvislosti a bez toho, abych je podřizoval nějakému tyranskému plánu. Nemohu nechat tuto válku jen tak kolem přejít, abych v srdci neukovával zbraň, která potře smrt. Ta zbraň bude trýznivá a úskočná, smrti přiměřená. Chtěl jsem jí máchat za veselých časů, v žertování a za opovážlivých výhrůžek; skolit smrt, to jsem si představoval jako nějakou maškarádu; a chtěl jsem se k ní přimknout v padesáti převlecích, samých spikleneckých. Jenže ona teď masky zase změnila. Protože není spokojená s běžnými denními vítězstvími, lapá kolem sebe nalevo a napravo. Prosívá vzduch a moře, i to nejmenší, i to největší je jí příjemné a vhod, do všeho se pouští naráz, na nic si nenechává čas. Tak ani mně čas nezbyvá. Musím ho popadat, kde jen mohu, a tu a tam ho přibíjet do prvních vět, které se naskytnou. Teď jí nemohu sbíjet rakve, a ještě méně jí je zdobit, a vůbec nejméně jí ty ozdobené klást do zamřížovaných mauzoleí.